

Bílá nemoc/Krakatit

PROROK KAREL ČAPEK A JEHO ODKAZ V ČESKÉM FILMU

Vazby literatury a filmu byly v českém prostředí vždy velmi silné. V případě zpracování děl Karla Čapka *Bílá nemoc* a *Krakatit* se současně jednalo o politicky i umělecky zásadní díla, jež významně rezonovala se společenskou situací doby svého uvedení. *Bílá nemoc* byla roku 1937 prvně uvedena na divadle, ještě téhož roku ji však s dílčími scenáristickými úpravami zfilmoval Hugo Haas. *Krakatit* vyšel knižně již roku 1924, filmové ztvárnění režiséra Otakara Vávry vzniklo až v roce 1948. Obě nadčasová díla pojí téma války, touhy po moci a s nimi spojeného nebezpečí. Čapkovy texty přesně odhalily symptomy válečných konfliktů a anticiipovaly důsledky zneužití moci a vědění. V *Bílé nemoci* Čapek předznamenal nebezpečí spojené s extrémním nacionalismem a diktaturou. Jeho *Krakatit* byl v polovině 20. let spíše fantastickým námětem, o dvacet let později již jako by pojmenovával realitu poválečné Evropy. Oba čapkovské snímky doprovází v rámci tohoto vydání řada bonusových materiálů ze sbírek Národního filmového archivu. Většinu snímků propojují témata míru a války, jak je tomu například u animovaných filmů *Havran* a *želva* (1948) a *Železný klobouk* (1961). Výzkumem atomové energie a strachem z jaderných testů se zabývá kreslený snímek *Atom na rozcestí* (1947) a studentský film *Sál ztracených kroků* (1960). Naleznete zde však i dokumentární snímek *Továrna na iluze* (1938), nahlížející do filmových ateliérů a zákulisí natáčení *Bílé nemoci*. Další krátké filmy *Hugo Haas* 1964 (1965) a *Poslední léta*

(1963) nám pak z jiného úhlu představí tvůrce Huga Haase a Karla Čapka. Z tvorby Otakara Vávry si připomeneme jeho první režijní počín s názvem *Světlo proniká tmou* (1931).

Lucie Říhová

BÍLÁ NEMOC

Nacházíme se ve státě, kde vládne tvrdá diktatura. Neústupný maršál se chystá expandovat do sousedních zemí a vyhlásit válku ostatním národům, jež pokládá za podřadné. Populaci se však začne šířit vysoce nakažlivá smrtelná nemoc morbus Tshengi, projevující se výskytem bílých a necitlivých skvrn na kůži a zapáchajícími vředy. Jediný člověk, který umí připravit lék, je skromný Dr. Galén. Ten však zásadně odmítá pomáhat lidem, když vládci země chtějí válčit a zbytečně posílat vojáky na smrt do boje. Vše se dramaticky změní, když onemocní i samotný maršál. Přestože film hovoří o krutě a temné stránce duše člověka a touze zabít pro moc, nese silné humanistické, pacifistické a morální poselství. Karel Čapek uvedl roku 1937 v Národním divadle hru s názvem *Bílá nemoc*, kde téměř věstecy předpověděl události nastupující druhé světové války a bezprostřední ohrožení fašismem. Brzy poté převedl Hugo Haas toto dílo na plátno se stejným obsazením hlavních rolí. Původní látku mírně scenáristicky upravil, přidal postavu Dr. Martina, která do filmu vnáší

naději na mír. V roli maršála zazářil charismatičtý Zdeněk Štěpánek. Postavu lékaře, toužícího po lepším světě, ztvárnil samotný Hugo Haas, který krátce na to emigroval pro židovský původ do USA. Úspěšně pak tvořil v Hollywoodu.

Československo 1937 • 106 minut • černobílý

Režie a scénář: Hugo Haas • **Námět:** Karel Čapek • **Kamera:** Otto Heller • **Střih:** Antonín Zelenka • **Hudba:** Jan Branberger • **Zvuk:** Vilém Taraba • **Architekt:** Štěpán Kopecký • **Hrají:** Hugo Haas, Zdeněk Štěpánek, Karla Oličová, Bedřich Karen, Václav Vydra st., Ladislav Boháč, Jaroslav Průcha a další.

Dobový komentář:

„Drama Karla Čapka „Bílá nemoc“ mělo štěstí, že filmování bylo svěřeno obratným rukám Huga Haase. Vznikl tak dobrý původní film, který je naší produkci ke cti.“

Lidové listy, 23. 12. 1937¹

DIGITÁLNÍ RESTAUROVÁNÍ FILMU *BÍLÁ NEMOC*

Záměrem digitálního restaurování filmu *Bílá nemoc* bylo navrácení snímku do podoby co nejvěrnější stavu, v jakém jej mohli vidět diváci v době jeho premiérového uvedení v roce 1937.

Ve sbírkách Národního filmového archivu se vedle originálního negativu, dvou duplikátních negativů a dvou duplikačních pozitivů dochovaly také čtyři kombinované kopie z různých období. Jako zdrojový materiál pro digitalizaci obrazu byl coby generačně nejstarší, a tudíž fotograficky nej kvalitnější zvolen originální kamerový negativ na materiálu Eastman Kodak a Agfa.² Okénka, která se nedochovala v originálním negativu, byla digitalizována z duplikačního pozitivu na materiálu Ferrania. Jako nejvhodnější zdroj pro digitalizaci zvuku byl na základě testů zvolen duplikační pozitiv. Pro referenci tonálního podání byla vybrána nejlépe laboratorně zpracovaná kopie na materiálu Ferrania. Na základě provedených testů bylo rozhodnuto film skenovat a digitálně restaurovat v rozlišení 4K.

Cílem restaurování bylo zpřístupnit film současnému publiku v jeho původní podobě. Z filmu byly proto digitálně odstraněny známky stárnutí a mechanického opotřebení materiálu, zejména jemné i hlubší rýhy, nečistoty, stopy lepidla,

otisky prstů nebo opravy perforace či přetrženého pásu zasahující do obrazového pole. Ponechány zůstaly naopak prvky, které vznikly při natáčení nebo laboratorním zpracování, a jsou tedy dokladem dobových technologií a tvůrčích postupů. Typicky jde o prolínací značky pro promítače vyražené do negativu na konci každého dílu, popisky inkoustovou tužkou mezi záběry ojediněle zasahující do obrazu, stopy parazitního světla z kamery a v omezené míře i prvky, jež jsou důsledkem výroby trikových záběrů laboratorní cestou.

Film byl dosud v televizním vysílání uváděn s novými úvodními titulky, kterými byl pravděpodobně opatřen v 50. letech, kdy se dočkal obnovené premiéry u příležitosti oslav 60. výročí československé kinematografie. V průběhu digitálního restaurování bylo zjištěno, že se původní trikové titulky v několika materiálech zachovaly, a bylo tak možné film opět přiblížit jeho původní podobě.

Tereza Frodlová, filmová restaurátorka

KRAKATIT

Inženýr Prokop vynalezl třaskavinu s extrémně ničivou silou. Pojmenoval ji výstižně Krakatit podle činné sopky, která způsobila živelnou katastrofu. Vědec pocítí velkou odpovědnost za tak potenciálně nebezpečnou látku, avšak mocní lidé v ní spatří nástroj na ovládnutí celého světa. Za každou cenu chtějí

Krakatit získat a zneužít ho jako zbraň hromadného ničení. Možnost zdecimovat svět jedinou explozí se jeví jako lákavý triumf a klíč k bezmeznému nadvládě. Existuje však i jiná cesta, energie Krakatitu může lidstvu sloužit k dobru. V hlavní roli se představil výtečný charakterní herec Karel Höger, který se dokonale vžil do postavy vědce, ubíjeného horečnatými běsy. Princeznu Willemínu si zahrála mezinárodně úspěšná herečka českého původu Florence Marly s přirozeně podmanivým projevem.

Román Karla Čapka vyšel již roku 1924, tehdy se ale jeho příběh pohyboval spíše v rovině desivých vizí. Filmová verze v režii Otakara Vávry již do jisté míry reflektuje smrtící účinky atomových bomb, které byly svrženy na Japonsko během druhé světové války. Film je fascinující svojí odpovědí na nebezpečí jaderného konfliktu, již podává právě v době, kdy mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými začínal eskalovat závor ve zbrojení. Stejně tak se před kamerou podařilo zhmotnit ono temné bezčasí a strach ze smrtící války. K vykreslení temné atmosféry přispívá i efektní práce se zvukem a hudbou Jiřího Srnky. Prolínání halucinací, reality a vzpomínek činí z tohoto filmu napínavé politicko-psychologické drama.

Československo 1948 • 97 minut • černobílý

Režie: Otakar Vávra • **Námět:** Karel Čapek • **Scénář:** Jaroslav Raimund Vávra, Otakar Vávra • **Kamera:** Václav Hanuš • **Střih:** Antonín Zelenka • **Hudba:** Jiří Srnka • **Zvuk:** Emil Poledník • **Architekt:** Jan Zázvorka • **Kostýmní poradce:** Marie

1 Hlasy tisku o Haasově Bílé nemoci. NFA, RM 205.

2 Podle dostupné dokumentace se majiteli výrobní firmy Moldavia-Film Ludvíku Kantůrkovi po okupaci Československa v roce 1939 podařilo originální negativ přepřavit do zahraničí. Po jeho návratu do Československa byl negativ získán do sbírek Československé filmotéky na základě Dekretu prezidenta o opatřeních v oblasti filmu (50/1945 Sb.), jímž byla československá kinematografie v roce 1945 zestátněna.

Bartoňková • **Hrají:** Karel Höger, Florence Marly, František Smolík, Nataša Tánská, Miroslav Homola, Jaroslav Průcha a další.

Dobový komentář:

„Zde dorostlo Vávrovo umění výše, kterou můžeme jen stěží vyjádřit, nechceme-li užít prázdných slov.“

Směr, 22. 4. 1948³

DIGITÁLNÍ RESTAUROVÁNÍ FILMU *KRAKATIT*

Záměrem digitálního restaurování filmu *Krakatit* bylo navrácení snímku do podoby co nejvěrnější stavu, v jakém jej mohli vidět diváci v době jeho premiérového uvedení v roce 1948.

Ve sbírkách Národního filmového archivu se vedle originálního negativu, duplikátového negativu a duplikačního pozitivu dochovaly i dvě kombinované kopie. Jako zdrojový materiál pro digitalizaci obrazu byl coby generačně nejstarší, a tudíž fotograficky nejkvalitnější zvolen originální kamerový negativ na materiálu Eastman, Agfa a Gevaert. Okénka, která se nedochovala v originálním negativu, byla digitalizována z duplikačního pozitivu na materiálu Orwo. Jako nejvhodnější zdroj pro digitalizaci zvuku byl na základě testů zvolen duplikační pozitiv. Pro referenci tonálního podání byla vybrána nejlépe laboratorně zpracovaná kopie na materi-

álu Orwo. Na základě provedených testů bylo rozhodnuto film skenovat a digitálně restaurovat v rozlišení 4K.

Cílem restaurování bylo zpřístupnit film současnému publiku v jeho původní podobě. Z filmu byly proto odstraněny známky stárnutí a mechanického opotřebení materiálu, zejména jemné i hlubší rýhy, nečistoty a tmavé mapky po celé délce filmu, jež jsou důsledkem dříve používané technologie obnovy povrchových ploch filmového materiálu. Ponechány zůstaly naopak prvky, které vznikly při natáčení nebo laboratorním zpracování, a jsou tedy dokladem dobových technologií a tvůrčích postupů. Typicky jde o prolínací značky pro promítače vyražené do negativu na konci každého dílu, popisky inkoustovou tužkou mezi záběry ojediněle zasahující do obrazu a v omezené míře i prvky, jež jsou důsledkem výroby trikových záběrů laboratorní cestou.

Tereza Frodlová, filmová restaurátorka

BONUSY

Továrna na iluze

Filmoví profesionálové dovolili v této reportáži divákům nahlédnout do zákulisí ateliérů na Barrandově. Podíváme se, jak se staví dekorace, a zjistíme, co všechno se skrývá v oddělení rekvizit. Laskavý komentář popisuje cestu filmového negativu z kamery až na plátna kin. Seznámíme se s filmovou technikou a nahlédneme do prostor filmových laboratoří a střížny. Snímek představuje též unikátní záběry z natáčení filmu *Bílá nemoc*, konkrétně snímání dramatické scény s pěti sty komparzisty, v níž se maršál chystá vyhlásit válku.

Československo 1938 • 10 minut • černobílý

Režie: Jiří Weiss • **Kamera:** Václav Hanuš • **Hudba:** Jiří Srnka • **Komentář:** Martin Frič

Hugo Haas 1964

Slavný herec a režisér Hugo Haas přiletěl po 22 letech strávených v Hollywoodu na návštěvu do Prahy. Krátký snímek z dílny FAMU vyzdvihuje zajímavé momenty z jeho debaty se studenty Akademie múzických umění, kde Haas hovoří o kráse herecké profese i o poctivých přípravách na obtížné role, které ho proslavily. Dokument zachycuje srdečnou povahu Huga Haase i nadšení budoucích herců a filmařů ze setkání s touto inspirativní osobností.

Československo 1965 • 8 minut • černobílý

Režie, námět, scénář: Rudolf Adler • **Kamera:** Ivan Vojnár, Karel Slach • **Střih:** Alois Fišárek

Havran a želva

Kreslená agitka studia Bratři v triku je úvahou o válce. Zvědavý havran a neustále ospalá želva z povzdálí přihlíží historickému vývoji a jsou svědky toho, jak místní usilovně budují nové osady a vesničky. Nikdy se však neubrání konfliktům, jež přerůstají v násilí. Jako by si lidé vždy našli důvod, proč shazovat bomby z letadel a vypalovat města. Proto si želva přeje takový budík, díky kterému by nikdy nezaspala dobu míru.

Československo 1948 • 10 minut • černobílý

Režie: Jan Fuksa • **Námět, scénář:** Josef Kainar • **Hudba:** Harry Macourek

Železný klobouk

Vizuálně nápaditý kreslený snímek proti sobě staví nevinnou slepičku a zákeřného zabijáka, který se chce opět zmocnit své ztracené železné přílby. Bílá slepička přílbu nalezne a ve své nezažitélosti si usmyslí, že by to bylo pěkné hnízdo pro její vajíčka. A tak sní o budoucí rodině a malých kuřátkách, když v tom se objeví lstivý vrah a v různých převlecích se snaží přílbu získat, aby mohl jít zase do boje. Slepička se však tak snadno nevzdává. Animátoři zde dokonale vystihli podobu nezkroutného ničemného padoucha.

Československo 1961 • 10 minut • barevný

Režie, scénář: Josef Kábrt • **Předloha:** Sławomir Mrożek • **Kamera:** Ivan Masník • **Hudba:** Jan Bedřich • **Zvuk:** František Černý

Světlo proniká tmou

Režisér Otakar Vávra se ve svém filmovém debutu inspiroval kinetickou plastikou architekta Zdeňka Peškana umístěnou na transformační stanici v Praze. Krátkometrážní avantgardní snímek je tak rytmickou, originálně nasnímanou oslavou modernity, věku elektřiny a technického pokroku.

Československo 1931 • 4 minuty • černobílý

Režie: Otakar Vávra • **Kamera:** František Pilát

Sál ztracených kroků

Při studiu na FAMU natočil Jaromil Jireš sugestivní a ve své době zcela aktuální snímek o nebezpečí atomové války. Koláž autentických záběrů kombinuje anonymní tváře z válečných zón a z obyčejné nádražní haly, kde se odehrávají malé příběhy každodenního života. Tímto jednoduchým gestem pak vybízí k úvaze nad tím, co by se stalo se všemi těmi všedními místy, kdyby se pouhá jaderná zkouška stala reálným útokem. Efektivní je kombinace černobílých a barevných pasáží filmu, kdy si vyděšená dívka představuje, jaký by byl svět poté, kdyby za obzorem zahlédla atomový hřib.

Československo 1960 • 11 minut • černobílý, barevný

Režie, scénář: Jaromil Jireš • **Námět:** Juraj Jakubisko • **Kamera:** Jaromil Jireš • **Střih:** Ludvík Pavlíček • **Hudba:** Jiří Srnec

Poslední léta

Životopisný film *Poslední léta* nám přibližuje všestrannou osobnost Karla Čapka i pozadí toho, jak tvořil díla *Krakatit*, *Bílá nemoc*, *R-U-R*, *Válka s mloky* či svoje povídky. Dozvíme se o jeho vstupu do uměleckých kruhů, zahraničních cestách i pevném vztahu s bratrem Josefem. Snímek připomíná vývoj hrdinů Čapkových knih v reakci na dobovou situaci ve světě.

Československo 1963 • 17 minut • černobílý
Režie, námět, scénář: Zdeněk Kopáč
• **Kamera:** Jaroslav Šulc • **Střih:** Vlasta Stybliková • **Hudba:** Ilja Hurník

Atom na rozcestí

Kreslený film vypráví o zlém čaroději, který chce vyrobit atomovou bombu. V jeho temné laboratoři mu musí pomáhat malý chlapec a liška. Bystrá dvojice ale nad zlými úmysly démonického vynálezce zvítězí a namísto ničivé zbraně začne atomová energie lidem pomáhat a usnadňovat výrobu. Jde o jeden z prvních snímků, který se zabývá tímto tématem. Malíř Lhoták byl za práci na filmu oceněn zlatou medailí na Bienále v Benátkách roku 1947.

Československo 1947, 10 minut, barevný

Režie, scénář: Čeněk Duba • **Výtvarník:** Kamil Lhoták • **Hudba:** Jarmil Burghauser

Filmy byly digitálně restaurované pod dohledem Národního filmového archivu v budapeštské laboratoři Magyar Filmlabor v roce 2016. Restaurování filmů se uskutečnilo v rámci projektu Digitální restaurování českého filmového dědictví. Projekt se uskutečnil díky grantu z Islandu, Lichtenštejska a Norska a spolufinancovalo ho Ministerstvo kultury České republiky. Partnery projektu byly Norská národní knihovna a CESNET.

Národní filmový archiv byl založen roku 1943. Vedle klíčové archivní role se NFA zabývá vědeckou a publikační prací, zpřístupňuje filmové dědictví a také hospodaří s českými filmy. NFA se stal již v roce 1946 členem Mezinárodní federace filmových archivů (FIAF) a dnes patří k deseti nejstarším a největším filmovým archivům na světě. V současné době NFA pečuje jak o stále rozsáhlejší datová úložiště, tak o tradiční sbírky a fondy, které obsahují více než 150 milionů metrů filmu, 600 tisíc fotografií, 30 tisíc plakátů, 100 tisíc propagačních materiálů, rozsáhlý archiv písemností k dějinám československé a české kinematografie a nabízí také služby největší filmové knihovny v ČR. V posledních letech se významně rozrůstá také sbírka rodinné a amatérské kinematografie. Jakožto významná paměťová instituce NFA slouží veřejnosti, badatelům i filmovým profesionálům a nadále sbírá a dokumentuje

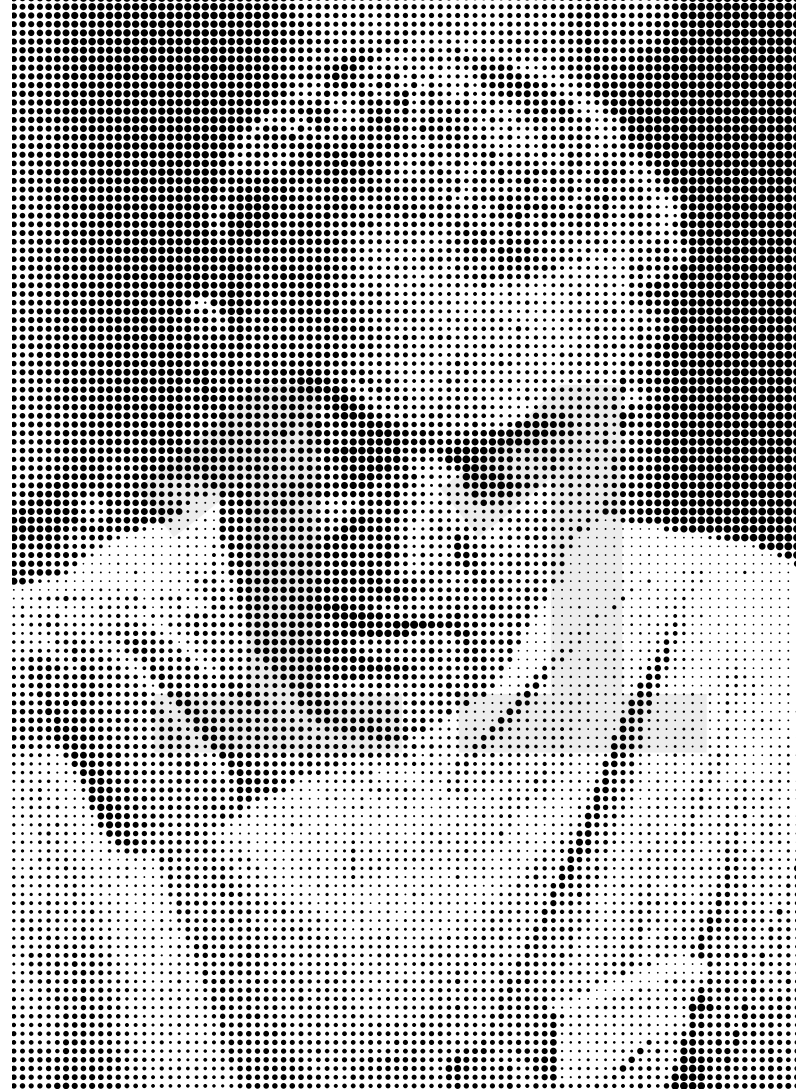
současnou českou filmovou tvorbu. Za účelem zpřístupnění filmového dědictví v kinech a na jiných platformách pak NFA své sbírky průběžně digitalizuje a digitálně restauruje. Vedle toho je představuje i prostřednictvím klasických filmových projekcí v pražském kině Ponrepo. Součástí péče o filmové dědictví a jeho zpřístupňování je i vydávání DVD a Blu-ray disků a soustavné doplňování české národní filmografie na www.filmovyprehled.cz. NFA rovněž zastřešuje aktivity Kanceláře Kreativní Evropa – MEDIA.

Plakát k filmu *Bílá nemoc* © Rudolf Ströminger, OOA-S www.oas.cz, 2017

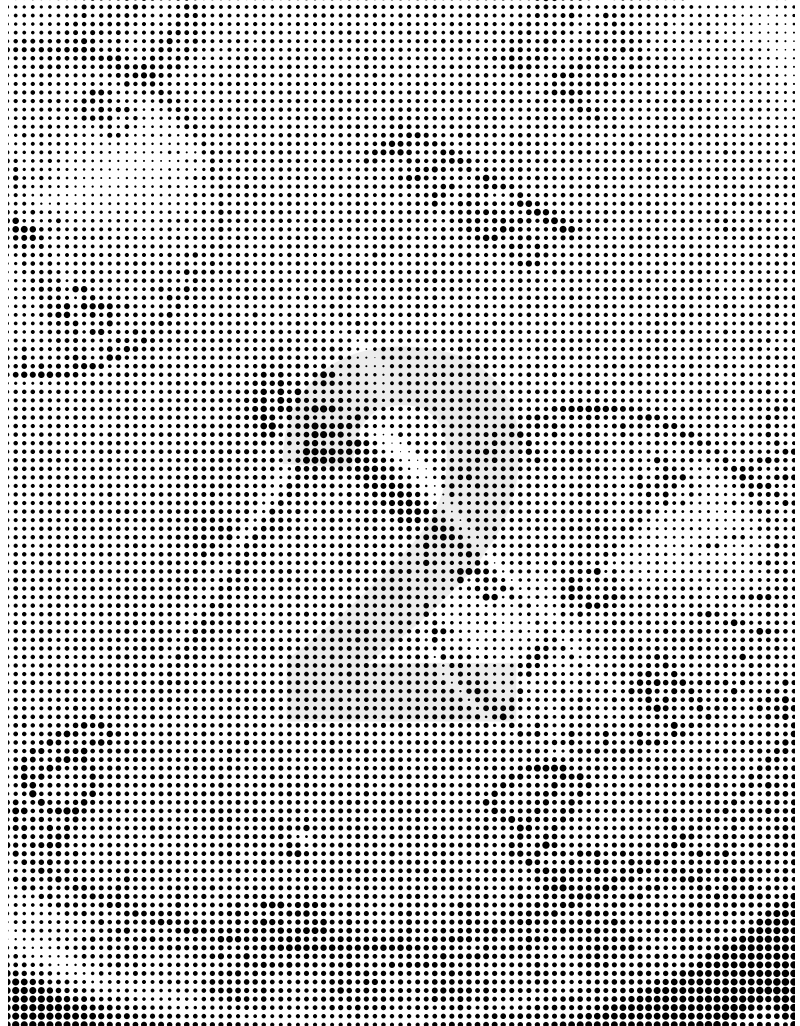
Plakát k filmu *Krakatit* © Bedřich Lipenský, OOA-S www.oas.cz, 2017

Text: Lucie Říhová, Tereza Frodlová
Editor Blu-ray: Lucie Říhová
Překlad: Kevin B. Johnson

Kontakty: nfa@nfa.cz
www.nfa.cz
www.zpetvkinech.cz

THE PROPHET KAREL ČAPEK AND HIS LEGACY IN CZECH CINEMA

In the Czech context, the ties between literature and film have always been very strong. When they were created, Karel Čapek's *The White Disease* and *Krakatit* were received as both politically and artistically vital works that profoundly resonated with the social situation at the time. *The White Disease* was first performed on stage in 1937 and already that same year was adapted for the screen and filmed by Hugo Haas. By contrast, the novel *Krakatit* had been published in 1924, over two decades prior to director Otakar Vávra's film adaptation in 1948. Both of these timeless works intertwine themes of war, the lust for power, and the risks associated with it. Čapek's works meticulously uncover the conditions that lead to war and anticipate the consequences of the abuse of power and knowledge. In *The White Disease* Čapek foreshadows the dangers associated with extreme nationalism and dictatorship. When it was first published in the mid-1920s *Krakatit* was seen as dealing with a rather fantastical subject, but twenty years later it was hailed for its depiction of the reality of postwar Europe. Together with both Čapek films, this edition also includes a wealth of bonus materials from the collections of the National Film Archive. Most of the films share an interest in the topics of peace and war, such as, for example, the animated films *The Raven* and *the Turtle* (1948) and *Iron Hat* (1961). The cartoon *Atom at a Crossroads* (1947) and the student film *The Hall of Lost*

Steps (1960) address atomic energy research and the fear of nuclear testing. Also included in the bonus materials is the documentary *The Illusion Factory* (1938) which goes into the film studio to take a peek behind the scenes of the filming of *The White Disease*. The short films *Hugo Haas 1964* (1965) and *The Last Years* (1963) offer a different perspective on Hugo Haas and Karel Čapek. To further illuminate Otakar Vávra's film career, we have included his first directorial achievement *Light Penetrates the Darkness* (1931).

Lucie Říhová

THE WHITE DISEASE

We find ourselves in a state ruled by harsh dictatorship. The unyielding Marshal is preparing to expand into his neighboring countries and declare war on all other nations that he considers inferior. Suddenly, though, the highly contagious and deadly disease *Morbus Tshengi* begins spreading through the population, manifesting itself with the appearance of white, callous spots on the skin and malodorous boils. The only person who knows the formula for the cure is the modest Dr. Galen. He, however, fundamentally refuses to help the people as long as the national leaders continue their course towards war, pointlessly sending soldiers off to fight and die. Everything changes dramatically

when the Marshal himself falls ill. Although the film highlights mankind's cruel, dark soul the film highlights mankind's cruel and dark soul and the desire to kill in order to gain power, and the desire to kill in order to gain power, it also carries a strong humanist, pacifist, and moral message.

In *The White Disease*, which premiered in the Czech National Theater in 1937, Karel Čapek prophetically predicted the imminent threat of fascism and the impending events of World War II. Soon after its dramatic premiere, Hugo Haas adapted the play for the screen using the same cast in the main roles. For the film screenplay, Haas made slight modifications to the material, adding for example the character of Dr. Martin, who infuses the film with a sense of hope for peace. The charismatic Zdeněk Štěpánek shines in the role of the Marshal. The part of the doctor, who yearns for a better world, was played by Hugo Haas himself, who shortly afterwards was compelled to emigrate to the USA because of his Jewish origins. He continued his film career in Hollywood with moderate success.

Czechoslovakia 1937 • 106 minutes • black and white

Written and Directed by: Hugo Haas
• **Based on the play by:** Karel Čapek
• **Director of Photography:** Otto Heller
• **Editor:** Antonín Zelenka • **Music:** Jan

Branberger • Sound: Vilém Taraba •
Set Design: Štěpán Kopecký • **Starring:** Hugo Haas, Zdeněk Štěpánek, Karla Oličová, Bedřich Karen, Václav Vydra Sr., Ladislav Boháč, Jaroslav Průcha, and others.

Period commentary:

"Karel Čapek's drama *The White Disease* was fortunately entrusted to the skilled hands of Hugo Haas. The result is a truly good film that is a credit to our national cinema production."

Lidové listy, 23 December 1937¹

THE DIGITAL RESTORATION OF THE *WHITE DISEASE*

The goal of the digital restoration of *The White Disease* was to recreate as closely as possible the viewing experience that audiences would have had upon seeing the film during its initial release in 1937. In addition to the original negative, two duplicate negatives, and two duplicate positives, the National Film Archive maintains in its collection four combined copies from different periods. The oldest material with the best quality was chosen as the primary source for the digitization of the image: the original camera negative on Eastman Kodak and

Agfa stock.² A duplicate positive on Ferrania stock was used for the digitization of frames that were not preserved in the original negative. After various tests, the duplicate positive was chosen as the most advantageous source for the digitization of the sound. The best preserved copy of the film on Ferrania stock was selected as a tonal reference. On the basis of resolution tests, it was decided to scan and digitally restore the film in 4K resolution.

The goal of the restoration was to make the film available to contemporary viewers in its original form. For this reason, signs of aging and mechanical wear were digitally removed from the image, particularly both fine and deep scratches, dirt, traces of adhesives, fingerprints, and evidence of repairs to damaged or broken sections of the material that interfered with the image. However, elements that came about during the shooting of the film or as the result of laboratory processing were left intact as a testament to the technological and creative processes of the day. These include the cue marks for projectionists stamped onto the negatives at the end of each reel, ink or pencil markings between shots that sporadically enter the picture, traces of parasitic light from the camera, or the occasional chemical elements that resulted from the labora-

tory processing of special effect shots. The film was used for television broadcast in a version with new opening credits, which were likely created in the 1950s, when the film was re-released as part of the celebration marking 60 years of Czechoslovak cinematography. In the course of the digital restoration, it was discovered that the original animated credit sequence was preserved in several of the prints held in the archive. These reinstated credits bring the restored version much closer to the film's original form.

Tereza Frodlová, Film Restorer

1 Hlasy tisku o Haasově *Bílé nemoci* (Press reviews of Haas' *The White Disease*), NFA, RM 205.

2 According to the available documentation, the owner of the Moldavia-Film production company, Ludvík Kantůrek, managed to transport the original negative out of the country after Czechoslovakia was occupied in 1939. After his return to Czechoslovakia, the negative was added to the collections of the Czechoslovak Filmothèque (Československá filmotéka) on the basis of the Presidential Decree on Film Provisions (50/1945 Coll.), which nationalized Czechoslovak cinema in 1945.

The engineer Prokop has invented an explosive material with extreme destructive power, which he aptly named Krakatit after the volcano Krakatoa, whose eruption unleashed a cataclysmic natural disaster. The scientist feels a tremendous responsibility in dealing with the potentially dangerous substance, but certain powerful people in the society see it as a tool with which they can master the entire world and they seek to obtain it at any price in order to exploit it as a weapon of mass destruction. To have the capability to decimate the planet with just one explosion seems to offer an alluring victory and the key to unlimited domination. However, there is another way: the power of Krakatit could also be harnessed to benefit humanity. The lead role is played by the excellent character actor Karel Höger, who perfectly embodies the figure of the scientist, who is tortured by feverish demons. Princess Willemína is played with natural elegance by the internationally successful actress of Czech origin Florence Marly. Karel Čapek's novel came out in 1924, at which time the story was primarily understood as operating on the level of horrifying fantasy. The film version directed by Otakar Vávra, though, is to some extent a reflection on the deadly effects of the atomic bombs dropped on Japan during World War II. The film is fascinating for its response to the threat of nuclear conflict between the Soviet

Union and the United States of America that had existed since the arms race began in the 1940s with both powers testing the capabilities of their newest bombs. At the same time, the film is able to manifest a timeless feeling of darkness and fear of the deadly consequences of war. Jiří Srnka's spectacular music contributes greatly to the film's dark atmosphere. With its interweaving of hallucination, reality, and memory the film creates a magnificent spectacle that evokes considerable excitement and tension in the viewer.

Czechoslovakia 1948 • 97 minutes

• black and white

Director: Otakar Vávra • **Based on the**

novel by: Karel Čapek • **Screenplay:**

Jaroslav Raimund Vávra, Otakar Vávra •

Director of Photography: Václav Hanuš

• **Editor:** Antonín Zelenka • **Music:** Jiří

Srnka • **Sound:** Emil Poledník • **Set De-**

sign: Jan Zázvorka • **Costume Design:**

Marie Bartoňková • **Starring:** Karel

Höger, Florence Marly, František Smolík,

Nataša Tánská, Miroslav Homola, Jaro-

slav Průcha.

Period commentary:

"With this film Vávra's art has achieved such a level that it is difficult to express its greatness without the words sounding like empty clichés."

Směr (Direction) 22 April 1948³

THE DIGITAL RESTORATION OF KRAKATIT

The goal of the digital restoration of Krakatit was to recreate as closely as possible the viewing experience that audiences would have had upon seeing the film during its initial release in 1948. In addition to the original negative, a duplicate negative, and a duplicate positive, the National Film Archive also maintains in its collection two combined prints of the film. The oldest material with the best quality was chosen as the primary source for the digitization of the image: the original camera negative on Eastman, Agfa, and Gevaert stock. The duplicate positive on Orwo stock was used for the digitization of frames that were not preserved in the original negative. After various tests, the duplicate positive was chosen as the most advantageous source for the digitization of the sound. The best preserved copy of the film on Orwo stock was selected as a tonal reference. On the basis of resolution tests it was decided to scan and digitally restore the film in 4K resolution. The goal of the restoration was to make the film available to contemporary viewers in its original form. For this reason, signs of aging and mechanical wear were digitally removed from the image, specifically both fine and deep scratches, dirt, and dark spots, which are the result of earlier technologies that were used to renew the film surface. However, elements that came about during the shooting of the film or as the result of laboratory processing were left intact

as a testament to the technological and creative processes of the day. These include the cue marks for projectionists stamped onto the negatives at the end of each reel, ink or pencil markings between shots that sporadically enter the picture, or the occasional chemical elements that resulted from the laboratory processing of special effect shots.

Tereza Frodlová, Film Restorer

BONUS FILMS

The Illusion Factory

In this reportage, film professionals offer the viewers a peek behind the scenes at the Barrandov studios. We see how sets are constructed and we find out what sorts of things are stored in the prop department. The friendly commentary describes the journey from camera negatives to a film on the big screen. We learn about film technology and take a glance into film laboratories and editing rooms. The film also presents unique footage from the filming of *The White Disease*, namely the dramatic scene with five hundred extras in which the Marshal announces his declaration of war.

Czechoslovakia 1938 • 10 minutes • black and white

Director: Jiří Weiss • **Director of Photography:** Václav Hanuš • **Music:** Jiří Srnka • **Narration:** Martin Frič

Hugo Haas 1964

After spending twenty-two years in Hollywood, the famous actor and director Hugo Haas made a return visit to Prague. This short film from the workshop of the Prague Film School (FAMU) presents interesting highlights from a discussion Haas had with the students of the Academy of Performing Arts, in which he talks about the beauty of the acting profession and about his thorough method of preparation for the difficult roles that made him famous. This documentary captures Hugo Haas' cordial nature and the enthusiasm of future actors and filmmakers during their meeting with this inspiring personality.

Czechoslovakia 1965 • 8 minutes • black and white

Written and Directed by: Rudolf Adler • **Director of Photography:** Ivan Vojnár, Karel Slach • **Editor:** Alois Fišárek

The Raven and the Turtle

This propaganda cartoon from the studio *Bratři v triku* is a reflection on war. A curious raven and a constantly sleepy turtle consider the path of history from a distance. They witness the intensive construction of new settlements and villages by local inhabitants, however, there are constantly conflicts that culminate in violence. It is as if people were always looking for a reason to drop bombs from aircraft and incinerate cities. For this reason, the turtle would like to have an alarm clock, so that he would never accidentally sleep through a time of peace.

Czechoslovakia 1948 • 10 minutes • black and white

Director: Jan Fuka • **Story and Screenplay:** Josef Kainar • **Music:** Harry Macourek

Iron Hat

This visually imaginative animated film pits an innocent chicken against a vicious killer, who wants his lost iron helmet back. The white chicken finds the helmet and in her innocence thinks that it would make a fine nest for her eggs. She dreams of her future family with little chicks, until the crafty killer suddenly appears. Assuming various disguises he tries to get the helmet back so he can return to fighting. The chicken, however, does not give in so easily. The film's animators perfectly capture the image of an uncontrollable, wicked villain.

Czechoslovakia 1961 • 10 minutes • color
Written and Directed by: Josef Kábrt • **Based on an idea by:** Sławomir Mrożek • **Director of Photography:** Ivan Masník • **Music:** Jan Bedřich • **Sound:** František Černý

Light Penetrates the Darkness

Otakar Vávra's directorial debut took as its subject a kinetic sculpture by architect Zdeněk Pešánek that was installed on a transformer station in Prague. This rhythmic and visually inventive short avant-garde film is a celebration of modernity, the electric age, and technological progress.

Czechoslovakia 1931 • 4 minutes • black and white

Director: Otakar Vávra • **Director of Photography:** František Pilát

The Hall of Lost Steps

Jaromil Jireš made this suggestive and highly topical film about the risk of nuclear war while he was still a student at the Prague Film School (FAMU). A collage of authentic footage combines anonymous faces from war zones with those from an average train station hall, where small stories of everyday life play out. This simple gesture invites the viewer to consider what would happen in all such mundane places, if a routine nuclear drill turned out to be a real attack. The juxtaposition of black and white with color film is used to great effect when a scared girl imagines what would happen to the world if a mushroom cloud were to suddenly appear on the horizon.

Czechoslovakia 1960 • 11 minutes • black and white, color

Written and Directed by: Jaromil Jireš
Story by: Juraj Jakubisko • **Director of Photography:** Jaromil Jireš • **Editor:** Ludvík Pavlíček • **Music:** Jiří Srnec

The Last Years

This biographical film examines the multi-talented personality of Karel Čapek and the context behind the creation of his works such as *Krakatit*, *The White Disease*, *R-U-R*, *War with the Newts*, or the “pocket stories.” We learn about his initiation into artistic circles, foreign

trips, and strong relationship with his brother Josef. In response to the contemporary world situation, the film celebrates the development of the heroes in Čapek’s books.

Czechoslovakia 1963 • 17 minutes • black and white

Written and Directed by: Zdeněk Kopáč • **Director of Photography:** Jaroslav Šulc • **Editor:** Vlasta Styblíková
• **Music:** Ilja Hurník

Atom at a Crossroads

This cartoon tells the story of an evil sorcerer, who wants to make an atomic bomb. He forces a little boy and a fox to help him in his dark laboratory. However, the clever pair is able to outwit the evil, demonic inventor and rather than creating a devastating weapon they start using nuclear energy to help people and to facilitate manufacturing. It is one of the first films to deal with this topic. The painter Kamil Lhoták was awarded a gold medal at the 1947 Venice Biennale for his work on this film.

Czechoslovakia 1947 • 10 minutes • color
Written and Directed by: Čeněk Duba
Artist: Kamil Lhoták **Music:** Jarmil Burghauser

The films were digitally restored under the supervision of the National Film Archive in Budapest’s Magyar Filmlabor

Laboratory in 2016. The restoration was carried out under the auspices of the Digital Restoration of Czech Film Heritage project and was made possible thanks to grants from Iceland, Liechtenstein and Norway, as well as co-financing by the Ministry of Culture of the Czech Republic. The project partners were the Norwegian National Library and CESNET.

The National Film Archive was founded in 1943. In addition to fulfilling its primary function as an archive, the NFA also engages in scholarship and publishing, provides access to film heritage, and handles the economic management of Czech films. The NFA has been a member of the International Federation of Film Archives (FIAF) since 1946 and is one of the ten oldest and largest film archives in the world. The NFA currently curates a constantly growing digital collection, as well as traditional collections and resource materials, including over 150 million meters of film, 600,000 photos, 30,000 posters, 100,000 promotional items, and a large collection of documents on the history of Czechoslovak and Czech cinema. The NFA also maintains the largest film library in the Czech Republic, which provides a range of services. In recent years, the archive’s collection of amateur cinematography and home movies has been significantly expanding. As one of the major heritage institutions in the Czech Republic, the NFA serves the general public, as well as

researchers and film professionals, while also continuing to collect and document contemporary Czech cinema. As part of its mission to make film heritage widely accessible, the NFA is continuously digitizing and digitally restoring films for cinematic release and other platforms. In addition, it also presents films through traditional screenings at the Ponrepo Cinema in Prague. The archive also preserves film heritage and makes it accessible by releasing films on DVD and Blu-ray, as well as continually updating the information about Czech national cinema on www.filmovyprehled.cz. The NFA also hosts and maintains the Czech office of Creative Europe Desk – MEDIA.

Movie poster *Bílá nemoc* © Rudolf Ströminger, OOA-S www.oas.cz, 2017

Movie poster *Krakatit* © Bedřich Lipenský, OOA-S www.oas.cz, 2017

Text: Lucie Říhová, Tereza Frodlová
Blu-ray editor: Lucie Říhová
Translation: Kevin B. Johnson

Contacts: nfa@nfa.cz
www.nfa.cz
www.zpetvkinech.cz

The White Disease/Krakatit

